

Utfieringsplan Kultuernota Ut de kûlzen – 2022-2024

Utfieringsplan Kultuernota Ut de kûlizen

Ter uitvoering van het cultuurbeleid zijn in het uitvoeringsplan concrete actiepunten opgenomen. Het zijn nieuwe activiteiten die naast de bestaande activiteiten worden uitgevoerd. Het uitvoeringsplan is voor twee jaar opgesteld en is een dynamisch document dat we aanpassen als het nodig is. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid nieuwe acties toe te voegen die bijdragen aan de visie en doelstellingen van de cultuurnota. In het uitvoeringsplan staan de actiepunten bij één thema benoemd, maar ze hebben vaak ook raakvlakken met de andere thema's.

In overleg met de portefeuillehouder passen we de activiteiten aan en stellen we ook de activiteiten voor 2025 en verder vast. Na vier jaar uitvoering (2027) volgt een evaluatie die ter vaststelling naar het college en ter informatie naar de raad gaat.

Thema: Meidwaan

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
Vergroten cultuurdeelname, versterken cultuuraanbod	Ontwikkelen en implementeren cultuurmenu voor jongeren en volwassenen	Cultuurcentra	2024 e.v.	Cultuurcentrum De Wâldsang organiseert sinds enkele jaren een cultuurmenu voor basisschoolleerlingen. Via UurCultuur kunnen leerlingen van alle groepen naar een theatervoorstelling in de buurt. In het schooljaar 2023-2024 hebben 879 leerlingen een voorstelling bezocht, in 2024-2025 zijn dit 921 leerlingen. We gaan onderzoeken of het cultuurmenu kan worden uitgebreid naar andere doelgroepen.
	Onderzoek naar culturele activiteiten voor buitenschoolse opvang / peuteropvang	Gemeente, bso / po	2024	Dit actiepunt moet nog worden opgepakt.
	Ontwikkelen activiteiten gericht op verbinding tussen ouders en jongeren	Particulier initiatief	2024	In het Jong & Oudkoor zingen leerlingen van basisscholen samen met bewoners van woonzorgcentra in Buitenpost (3 scholen), Kootstertille (3 scholen), Surhuisterveen (2 scholen en 1 school Harkema) en Twijzelerheide (1 school).
	Koppelen cultuur (kunst, verhalen, historie) aan bestaande fiets- en wandelroutes, nieuwe thematische routes ontwikkelen	Gemeente, diverse organisaties	2023	Begin april 2025 is de fiets-/wandelpad 'Sagen jagen door de Fryske Wâlden' geopend. Langs de vernieuwde route zijn Frysktalige volksverhalen van Dam Jaarsma te beluisteren via QR-codes en in De Spitkeet is een bijzonder bankje met Frysktalige (informatie over) volksverhalen geplaatst.
Vergroten cultuurdeelname	Organiseren open podium met live-uitzending	Sociaal-cultureel werk, cultuurcentra, RTV NOF	2022	In 2022 heeft 't Stationnetje een open podium voor jongeren georganiseerd, met als titel 't Stationnetje got talent. Er waren 10 acts en 70 bezoekers.

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
				In 2022 is in Gerkesklooster/Stroobos een talentenshow voor kinderen georganiseerd. Er waren 13 acts (muziek, dans, film) voor een volle zaal bezoekers.
	Invoeren kortingspas voor inwoners met een laag inkomen bij culturele activiteiten in de gemeente i.h.k.v. Arcadia 2022 / LF2028	Gemeente / diverse organisaties	2022	In 2022 hebben inwoners met een laag inkomen de mogelijkheid gekregen om gratis culturele activiteiten te bezoeken. Zo'n 50 inwoners hebben hiervan gebruik gemaakt en een bezoek gebracht aan het project 'Giga Insecta' in Park Vijversburg.
	Voorstelling actuele thema's literatuur i.s.m. bijvoorbeeld Pier21	BNF, Pier 21	2023 e.v.	In mei 2024 heeft Pier21 de voorstelling 'Moed, je mag wel bang zijn maar niet laf' uitgevoerd in het Jeltinahuis in Buitenpost. Er zijn 26 voorstellingen geweest met totaal 1300 bezoekers. Hiernaast hebben 400 leerlingen van het voortgezet onderwijs deze indrukwekkende voorstelling kunnen meemaken. Begin april 2025 was de voorstelling 'Praat vandaag over morgen' in De Lantearne in Surhuisterveen. Na afloop spraken 60-plussers over wonen, ondersteuning en zorg als je ouder wordt. In november 2025 komt de voorstelling 'En ik dan?' van Pier21 naar Buitenpost en Kootstertille: muziektheater over mantelzorg en zelfopoffering.
	Jongeren van 16 tot 30 actief betrekken. Social media inzetten en oog hebben voor belangrijke cultuurdragers van jongeren (bijv. carbidschieten)	Gemeente	2023 e.v.	De jongerenraad is gevraagd mee te denken hoe we jongeren kunnen benaderen voor toneellessen. Op advies van de jongerenraad heeft Cultuurlab Het Achterland vervolgens op het Lauwers College toneellessen georganiseerd en flyers uitgedeeld.
Vergroten cultuuraanbod	Exposities in de dorpen faciliteren	Gemeente, Keunstkrite	2024 e.v.	Stichting Keunstkrite organiseert ieder jaar het Rondje Kunstzinnig. In 2024 hebben 45 kunstenaars op 17 locaties verspreid in Achtkarspelen gedurende twee weekenden hun werk kunnen laten zien aan zo'n 300 bezoekers. In 2023 was de fiets- en kunstroute 'Seizoengasten' door de Noardlike Fryske Wâlden, waarbij ook in enkele dorpen in Achtkarspelen exposities waren te bezichtigen. In de periode juli t/m september 2025 organiseert Pilat&Pilat in Twijzel een expositie met werk van 'master' Harmen van der Bij. De gemeente geeft zeven

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
				tekeningen van Van der Bij in bruikleen voor deze expositie.
Vergroten cultuuraanbod	Exposities in het gemeentehuis	Keunstkrite, gemeente	2022 e.v.	Stichting Keunstkrite organiseert vier keer per jaar afwisselende exposities in de hal van het gemeentehuis. Deze exposities worden meestal geopend door de wethouder cultuur. In 2023 heeft de gemeente een expositie georganiseerd met werk van Sierd Jan Otten in het Jeltingahuis. Als dank heeft de heer Otten twee kunstwerken geschonken aan de gemeente.
Versterken cultuuraanbod	Aankoop kunst voor in het gemeentehuis	Gemeente	2022 e.v.	In 2022 en 2023 heeft de gemeente een aantal kunstwerken aangekocht van lokale kunstenaars. In 2022 vijf kunstwerken van drie kunstenaars, in 2023 meerdere kunstwerken van verschillende kunstenaars, waaronder kunstenaars van Daeldersplak in Drogeham. In april 2025 heeft stichting Bibliotheken Noord Fryslân een kunstwerk van Jaap Rusticus geschonken aan de gemeente. Deze aquarel hangt met twee tekeningen van Rusticus weer in het gemeentehuis.

Thema: Mei-inoar

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
Zichtbaar maken en versterken samenhang van cultuuraanbod	Ontwikkelen één digitaal cultuurloket waar het complete cultuuraanbod zichtbaar is.	Cultuurcentra	2024	Cultuurcentrum de Wâldsang heeft voor de basisscholen een digitaal cultuurloket op de website geplaatst. Hier kunnen scholen een keuze maken uit het binnenschoolse cultuuraanbod, zoals muziek, dans, kunst en theatervoorstellingen. We gaan onderzoeken of het cultuurloket kan worden uitgebreid.
Versterken samenwerking en samenhang cultuuraanbod	Organiseren cultuurmarkt / cultuurplatform voor cultuurveld, eventueel breder inzetten voor andere terreinen, zoals het onderwijs en bedrijfsleven (i.v.m. inzetten vrijwilligers).	Gemeente, diverse organisaties	2023	Dit actiepunt moet nog worden opgepakt.

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
Versterken samenwerking 8KTD	Eén Wâlddichter voor Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel	Gemeente	2023 e.v.	Voor de periode 2023-2025 is Marcel Smit uit Burgum Wâldsjonger voor Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Marcel Smit heeft de afgelopen periode zes nieuwe liedjes geschreven voor en gezongen bij verschillende gelegenheden, zoals de uitreiking van de Kultuerprizen en de Undernimmerspriis, de Lintjeregen, de Slach by Blauforlaet, de Week van Lezen & Schrijven en de installatie van de nieuwe burgemeester. In 2024 is het project 'Wâldsjonger yn it fuortset ûnderwiis' uitgevoerd. Leerlingen van vier scholen voortgezet onderwijs in Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben Friestalige liedteksten geschreven aan de hand van het thema 'Ferhaal út de Wâlden'. De winnende school heeft een optreden gekregen van de Doelleazen en Wâldsjonger Marcel Smit.

Thema: Nij & aktueel

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
Cultuur inzetten om maatschappelijke vraagstukken op te pakken.	Informeren collega's en samenwerkingspartners uit verschillende domeinen om culturele activiteiten in te zetten bij ontwikkelingen die spelen binnen hun beleidsveld. Voorbeelden: 'Dans op Recept' bij Parkinsonpatiënten en muziek bij dementie.	Gemeente, diverse organisaties	2023	Zo nu en dan worden culturele activiteiten via andere domeinen uitgevoerd en (mee-)gefinancierd, maar dit verdient blijvende aandacht.
	Ontschotting budgetten cultuur- en sociaal domein (en eventueel andere domeinen)	Gemeente	2024 e.v.	Dit actiepunt moet nog worden opgepakt.
	Platform voor creatievelingen die oplossingen bedenken voor ingewikkelde vraagstukken	Gemeente, belangstellenden	2024	In ANNO-verband is een platform opgezet met cultuurondernemers in de regio. In de praktijk is gebleken dat het lastig is om ideeën op hoog niveau uit te werken voor en door de hele regio. Deze opdracht van ANNO bleek niet haalbaar en is teruggegeven.
	Mienshipsprojekten koppelen aan actuele thema's. Het onderdeel 'iis' van Arcadia 2022 nodigt de mienskip uit om culturele manifestaties rondom de ijsbanen te bedenken en maken voor de zomer van 2022.	Gemeente, diverse organisaties	2022	Er is een subsidieregeling opengesteld voor culturele activiteiten in het kader van Arcadia. Twee organisaties hebben hiervan gebruik gemaakt: stichting MeM in Buitenpost met een wandel-/fietstocht langs theatrale voorstellingen en stichting Oerbosk fan de takomst met

Doel	Actiepunt	Trekker/Partners	Planning	Stand van zaken
	Om zo samen in beweging te komen voor een duurzame en leefbare toekomst. Voor projecten in de gemeente een subsidieregeling openstellen.			verschillende activiteiten, zoals het Winskboskje met Winskput nabij Twijzelerheide.
Versterken cultuuraanbod	Opzetten culturele maakplaatsen voor ontwikkelen nieuw aanbod, bijvoorbeeld lokale muzikale projecten i.s.m. andere kunstdisciplines	Cultuurcentra, diverse organisaties	2024	Stichting MeM heeft met het project WâldSmûk een maakplaats gecreëerd voor nieuwe culturele ideeën, zoals de theatervoorstellingen Lytse Janke en Swarte Skelk, het trio Azem met Wâldferskes en het project '100 Tassen fan de Wâlden'.
Behoud en zichtbaar maken cultuuraanbod	Ontwikkelen monumentenbeleid / erfgoedvisie	Gemeente (Ruimte), historische organisaties	2023	In 2024 is de Erfgoednota en de Erfgoedverordening vastgesteld. Hiermee is de mogelijkheid gecreëerd om gemeentelijke monumenten aan te wijzen. De komende tijd zal verder uitvoering worden gegeven aan het erfgoedbeleid.
Versterken cultuuraanbod	Investeren in ambitieuze culturele evenementen, aandacht vestigen op het bijzondere landschap, bijvoorbeeld d.m.v. landschapskunst.	Vier gemeenten Noordoost-Fryslân (ANNO III)	2023 e.v.	In ANNO-verband is een platform opgezet met cultuurondernemers in de regio. In de praktijk is gebleken dat het lastig is om ideeën op hoog niveau uit te werken voor en door de hele regio. Deze opdracht van ANNO bleek niet haalbaar en is teruggegeven.
	Aanbieden toneellessen voor jongeren	Cultuurcentra, toneelverenigingen	2022 e.v.	Cultuurlab Het Achterland heeft in Buitenpost in 2022 toneellessen verzorgd voor 7 jongeren en in 2023 voor 11 jongeren. In 2024 was er onvoldoende belangstelling.
	Kennis over geschiedenis onder inwoners gemeente vergroten	Gemeente, historische verenigingen, onderwijs	2024	Themapark De Spitkeet heeft lesbrieven en leskisten voor het basisonderwijs en verzorgt rondleidingen voor scholen. Voor de onderbouw is 'Het Egelpad' ontwikkeld. In 2024 hebben zes schoolgroepen uit Achtkarspelen hiervan gebruik gemaakt. Voor de midden- en bovenbouw wordt een nieuw programma ontwikkeld. Stichting Oud-Achtkarspelen heeft het Friestalige boekje over de Slach by Blauforlaet, geschreven in 1980 door meester Henk Hofman (1938-2003), geactualiseerd en gedigitaliseerd. Het boekje is bedoeld voor de hoogste groepen van de basisschool. In november 2025 komt het Fries Museum naar het gemeentehuis in Buitenpost met het project 'Fries Museum op paad'. In een bus zijn museumstukken te bezichtigen en daarnaast organiseert het Fries Museum een pubquiz in het gemeentehuis over de Friese en lokale geschiedenis.

Keunstwurk Jaap Rusticus werom yn it gemeentehûs

In skoftke lyn kaam Janke Zeinstra-Miedema, meiwurker by stichting Bibliotheken Noord Fryslân, by de gemeente mei de meidieling dat der in skilderij fan Jaap Rusticus yn it kantoar fan 'e biblioteek yn Bûtenpost hong. It opknappen fan it kantoar wie de oanset foar it neitinken oer in passender bestimming. Neffens Janke soe it keunstwurk eartiids yn it gemeentehûs hongen ha doe't de biblioteek yn it souterrain fan it Jeltingahûs siet. Mei de ferhuizing fan de biblioteek nei de hjoeddeistige lokaasje is it keunstwurk fan Rusticus mei ferhuze.

Jaap Rusticus (1913-1972) út Bûtenpost wie in keunstner mei in soad talinten. Hy makke bygelyks akwarellen, etsen, tekeningen, oaljeferveskilderijen en hy wie ek byldhouwer. Rusticus makke diel út fan de ekspresjonistyske keunstergroep Yn 'e line. Syn keunstnerskarriêre einige abrupt. Hy wie ien fan de trije deadlike slachtoffers fan de wynhoas op It Amelân yn 1972.

Janke soe it moai fine as de akwarel fan Rusticus wer yn it gemeentehûs kaam te hingjen. Sa stie yn in artikel yn 'e Ljouwerter Krante fan 16 augustus 1972, nei oanlieding fan it ferstjerren fan Jaap Rusticus, dat yn it Jeltingahûs ferskillende wurken fan de keunstner hongen. 'Dêryn sil de keunstner fuortlibje. Wy sille him betinken bliuwe', sei boargemaster Ottevanger. Nei oerlis hat de stichting Bibliotheken Noord Fryslân besletten it keunstwurk oan 'e gemeente te skinken.

Twa tekeningen fan Jaap Rusticus hawwe in skoft op 'e souter fan it Jeltingahûs lein, mar binne koartlyn nei beneden helle. De trije keunstwurken fan Rusticus hingje no wer by-inoar en hawwe in moai plakje krigen yn it gemeentehûs.

